

Gerbrand Muller

De verleidelijke pen

en andere verhalen

Heruitgave 2018
De Sneeuwstorm

‘Dat is wat ik, pen, doe: de mensen verleiden,’
zegt de verleidelijke pen in het tweede verhaal
in deze bundel. ‘Verleiden om mij te volgen,
waarheen ik ook ga, naar welke vreemde,
verre en woeste oorden mijn tocht ook leidt...’
Aan u, lezer, om zich al of niet door de in dit boekje
gebundelde verhalen te laten verleiden. Of u nu
tijd heeft of niet, laat uw ogen op de eerste regels
rusten, dan zullen deze u vanzelf naar de volgende
voeren, en deze naar de daarop volgende. Bent u
zover gekomen, dan speelt tijd al geen rol meer...

De verhalen in dit boekje hebben gemeen
dat ze aan vrienden zijn opgedragen.
‘*Naar de Buitenkant*’ verscheen eerder in
het jubileumnummer van *Uitgelezen Boeken*,
Hoogtepunten en dieptepunten; 25 jaar Zetterij
Chan Chi Lan-Ying, Drukkerij Jan de Jong en
Uitgeverij De Buitenkant (jrg. 10, nr 1, 13 mei 2005).
‘*Naar de bovenkamer*’ kwam eerder uit in *Als alles*
verandert, Henk Ras 65 jaar (Amsterdam, 2005).

ISBN 978-90-823627-8-7

De Sneeuwstorm
NUR 303 (verhalen)

Gerbrand Muller

De verleidelijke pen

en andere verhalen

Heruitgave 2018

De Sneeuwstorm

*De verleidelijke pen
en andere verhalen*

© 2018 Gerbrand Muller

Heruitgave door Uitgeverij De Sneeuwstorm

Afbeelding omslag: Rik Lina: Fire Spirit 2 (acryl op canvas)

Opmaak en omslag: Ewout Storm van Leeuwen

ISBN: 978-90-823627-8-7 (papieren boek)

ISBN: 978-90-823627-9-4 (e-boek)

NUR 303 (Verhalen)

Inhoud

De waarheid <i>of</i> Hoe moet ik het uitleggen? <i>of</i> Genoeg! Naar het schavot!	7
De verleidelijke pen	31
Oponthoud in de steppe <i>of</i> Die durft!	65
Naar de Buitenkant	97
Naar de bovenkamer	109

*Ik dank Laurens van Krevelen
voor zijn onschatbare adviezen.*

*Ook dank ik Ira Glass,
die mij ervoor behoedde in
'Oponthoud in de steppe'
een onwerkelijk beeld te schetsen
van de natuur in de steppe.*

De Waarheid

of

Hoe moet ik het uitleggen?

of

Genoeg! Naar het schavot!

Voor Laurens van Krevelen

Op de markt hield een man me staande. Ik dacht dat hij me iets wilde verkopen en wilde doorlopen.

‘Probeer niet om door te lopen,’ zei hij, ‘dat zal u niet helpen.’

‘Wat wilt u?’

‘Ik wil u iets geven.’

‘Wat wilt u me geven?’

‘De waarheid.’

‘U wilt me de waarheid geven! Die is goed! Geef dan maar op!’

De man haalde iets uit zijn binnenzak.

‘Voorzichtig,’ zei hij, en hij legde een glazen stui-ter in mijn uitgestrekte hand. Er ging een sidde-ring door me heen.

‘Dank u wel!’ zei ik, maar de man was al verdwe-nen. Ik stopte de stui-ter in mijn broekzak en liep verder.

Het was vol op de markt. Mensen die zich voor de kramen verdrongen versperden me de weg.

Ik voegde me bij de menigte op de bushalte. De bus was vol, er was zelfs nauwelijks meer plaats om te staan. Terwijl ik me met mijn ene hand aan een stang vasthield, bevoelde ik met mijn andere hand zo nu en dan de stuiter in mijn broekzak. De stuiter voelde glad en koel. Zo! dacht ik. Ik ben in het bezit van de waarheid! Van nu af is alles wat ik zeg en denk waar! Laat niemand mij meer tegen spreken!

Ik verliet de bus en sloeg de weg naar huis in. Ik voelde me gebroken, mijn benen konden me nauwelijks meer dragen. Vreemd, ik was vermoeid alsof ik terugkeerde van een lange verre reis...

Thuis zette ik een kop thee, ging achter mijn schrijfbureau zitten en haalde de stuiter uit mijn zak. Het was een gewone stuiter: van glas met binnenin gekleurde adertjes, al een beetje versleten.

Was dit nu de waarheid? De waarheid... De waarheid was rond, waarachtig, onweerlegbaar. Ongenadig. Soms was het beter de waarheid niet te kennen. De waarheid kon verschrikkelijk zijn. De waarheid kon iemand tot wanhoop, tot zelfmoord brengen. Toch deed het woord 'waarheid' mijn hart sneller kloppen. Dichters zeiden met leugens de waarheid. Aan de waarheid die door dichters

met leugens werd gezegd had ik altijd mijn leven willen wijden.

Vroeg in de ochtend werd ik wakker. De zon verblindde mijn ogen toen ik het gordijn voor het raam wegschoof. Bladeren van de bomen schitterden en fonkelden in het licht, spreeuwen floten en kirden, zwaluwen scheerden door de lucht, maar ik had geen tijd om van dit alles te genieten, want ik moest naar een vergadering.

Ik schoot onder de douche, dronk een glas melk, propte een boterham in mijn mond en holde het huis uit.

Dit was geen leven! Nooit rust, altijd rennen en draven, en waartoe? Ja, hoe kwam het toch dat ik mezelf nooit rust gunde? Vreemd, er moest iets zijn dat me bezielde, iets dat me dreef om de godganse dag in touw te zijn! Wat was het wat me dreef? Zonderling, ik had me dat nooit afgevraagd. Werd het dan geen tijd om hier eens over na te denken? Inderdaad, daar werd het misschien wel tijd voor...

Ik ben dikwijls in een twist gewikkeld. Bij iedere twist houd ik me voor dat ik mijn krachten beter kan sparen omdat de mensen liever praten dan luisteren en zich zelden tot een ander standpunt laten overhalen, maar in mijn bezetenheid ben ik niet meer in staat te luisteren naar de stem van de rede. Steeds laat ik me weer verleiden mijn mond

open te doen, te praten, me te verliezen in bespiegelingen die ik vaak op den duur zelf niet meer kan volgen, want naarmate de tegenwerpingen van de mensen me meer in de war brengen, worden ook mijn redeneringen verwarder. Waarom ben ik zo ontvlambaar, hoe komt het dat ik nooit mijn mond kan houden en de mensen zo dikwijls door mijn uitspraken tegen de haren instrijk? Er is veel onrecht in de wereld en er wordt veel gehuicheld en gelogen: daar kan ik niet tegen. Maar welk welopgevoed mens zal me dit niet willen nazeggen? En toch is er iets... hoe moet ik het uitleggen? Misschien ben ik wel gedoemd. Soms denk ik dat ik hoor, zie en voel wat geen ander mens hoort, ziet en voelt. Ik zal wel uitkijken dit ooit hardop te zeggen, want het is al zo moeilijk de mensen ervan te overtuigen dat zij geen gelijk hebben, laat staan hen ertoe te brengen om dit te geloven. Geloof ik het zelf? Ieder mens hoort, ziet en voelt dingen die een ander niet hoort, ziet en voelt. Maar daar heb ik nu even niet mee te maken. Ik ben vaak bang. Overdonderd. Razend. Vol verlangen. Verheugd. Vol hoop. Net als iedereen. Maar ik ben ook net als iedereen. Wie durft uit wat ik zojuist gezegd heb op te maken dat ik denk dat ik niet ben zoals iedereen? Nogmaals, hoe moet ik het uitleggen? Ik ben dikwijls ongelukkig. Ik weet vaak niet waar ik

het zoeken moet. Mensen kunnen me tot het uiterste brengen. Dan komt er terwijl ik praat stoom uit mijn mond. Ik ben bezeten. En ik zie nu – eindelijk! – waarvan ik bezeten ben. Van schoonheid. Want schoonheid is waarheid... Veel mensen houden van schoonheid, dat is waar, maar... maar ik moet ophouden met denken, ik moet opschieten! Stel je voor dat ik te laat op de vergadering kom! Als ik me goed herinner gaan ze het hebben over de herstructurering van de organisatie en het zal me niet gebeuren dat ze iets beslissen zonder mij!

Ik snelde het kantoor binnen. De portier kwam me tegemoet en legde zwijgend, hoofdschuddend een hand op mijn schouder.

‘Wat is er?’ vroeg ik.

‘Niets,’ antwoordde hij. Op zijn vriendelijke, anders zo gemoedelijke gezicht lag een ernstige, droevige uitdrukking. Het kostte me moeite mijn lachen in te houden. Een baldadig gevoel nam bezit van me, zoals lang geleden meer dan eens als de conciërge me op veelbetekenende toon liet weten dat ik me bij de rector moest melden.

Ik betrad de vergaderzaal. Al mijn collega’s zaten er al. De voorzitter keek me aan terwijl ik plaatsnam.

‘Goed dat je er bent!’ zei hij met een vrolijke knipoog.

'Oh, hoezo?'

'Niets. We zijn blij dat je in ons midden bent!'

Ik keek om me heen. Sommige van mijn collega's keken voor zich uit, andere staarden naar het tafelblad, weer andere bestudeerden het plafond. Misschien is alles al besloten! dacht ik.

'Misschien is alles al besloten!' zei ik hardop. De woorden echoden in mijn oren, ik meende mijn stem in de ruimte te horen galmen: ... besloten... besloten... besloten...

'Waarom denk je dat?' vroeg de voorzitter terwijl hij langzaam zijn handen ineenvouwde.

'Zo maar... Zeg, kunnen we niet beginnen? Misschien moeten we het eerst over de rangen hebben.'

'De rangen,' herhaalde de voorzitter, en er kwam een brede lach op zijn pafferige bleke gezicht. Als de maan, dacht ik verward. Niet de echte maan, want die is mooi, maar de maan zoals hij soms getekend wordt, als een vrolijk kereltje met bolle wangen. 'De rangen, de rangen,' vervolgde de voorzitter. 'Ach, wat zijn rangen? Waarom zijn er rangen? Alle mensen zijn per slot van rekening gelijk, ben je het daar niet mee eens?'

'Daar ben ik het mee eens.'

'Daar ben je het mee eens! Schitterend!'

'Natuurlijk ben ik het ermee eens! Is er in deze

tijd nog iemand die dit beginsel zou durven te verwerpen? Hoe durft u me dit nog te vragen! Hoe durft u! Ik heb mijn hele leven achter dit beginsel gestaan en ik zal het tot mijn laatste snik verdedigen! Maar het gaat u natuurlijk niet om dit beginsel. O nee, o nee! Zal ik u eens wat zeggen?’

‘Zeg het eens, zeg eens wat jij wilt zeggen.’

‘U weet vast al wat ik wil zeggen. U gaat dit mooie principe ergens voor gebruiken. Ik weet niet precies waarvoor, laat ik maar zeggen dat u het wilt gebruiken als doekje voor het bloeden. Voorzitter! Voorzitter! U lacht! Ja, en ik zie dat nu ook de meeste anderen beginnen te lachen!’

‘Wij lachen, jawel, wij lachen, dat heb je goed gezien! Wij lachen, neem me niet kwalijk, maar ik kan haast niet meer ophouden met lachen, ha ha ha! En wil je ook weten waarom wij lachen?’

‘Ik vraag me af of het wel goed is om dat te weten. U heeft toch al alles besloten.’

‘Wie weet, misschien hebben wij alles al besloten! De beginselen zijn tot in hun uiterste consequenties doorgevoerd! Voor ons ligt een schone, een gouden toekomst. Daarom lachen wij!’

‘U lacht om de toekomst die voor u ligt!’

‘Om de schone toekomst die voor ons ligt, voor ons en voor jou. Daar lachen wij om! Wij hoeven alleen maar even aan de toekomst te denken en

dan beginnen wij te lachen! Vreemd vind je dat nietwaar? Ja voor jou is dat vreemd! Of begrijp je het toch wel, al is het maar een beetje? Ben je het misschien niet een beetje met ons eens dat de toekomst je in een vrolijke stemming kan brengen? De toekomst lacht je toe! Wil je misschien niet toegeven dat de toekomst het prachtigste is waar je aan kan denken? Het voornaamste, prachtigste, opwindendste... het fascinerendste, betoverendste, verhevendste...?’

‘Godallemachtig...’

‘Godallemachtig! Wil jij daarmee soms aangeven dat jij niét van de toekomst houdt? Brengt de toekomst jou dan niet aan het lachen?’

‘Voorzitter! Sinds wanneer zijn wij verplicht om te lachen als we aan de toekomst denken? Wie heeft bepaald dat we opeens zoveel eerbied moeten hebben voor iets wat nog niet eens bestaat?’

‘Zoals altijd weer brutaal als de beul! Denkt zich alles te kunnen permitteren! Wie denk je eigenlijk dat je bent? Je denkt toch niet dat ik op deze vragen antwoord geef!’

‘Als u geen antwoord geeft dan zal ik het wel doen. Iemand, en ik vrees dat u dat bent, heeft iets nieuws bedacht als doekje voor het bloeden! De toekomst! Je zou wel gek zijn om te leven voor de toekomst. De toekomst komt nooit. Als de toe-

komst kwam dan was hij geen toekomst meer. Je kan nog beter de maan aanbidden dan de toekomst!’

‘Genoeg! We hebben medelijden met je! Je was een enfant terrible, voortaan ben jij iemand zonder toekomst! In de ruimste betekenis van het woord!’

‘Alsjeblieft! In de ruimste betekenis van het woord! Bof ik even! Nu hoef ik tenminste geen tijd te verspillen aan een illusie.’

‘Jij durft! Pas maar op, ze verdenken je er al van...’

‘Nou? Waar verdenken ze me van?’

‘Ze verdenken je ervan dat je alleen maar in het verleden leeft.’

‘Best mogelijk. Misschien is het nog maar het beste in het verleden te leven. De toekomst is leeg, want er is nog niets in gebeurd, de toekomst is heel erg saai! In het verleden is daarentegen al van alles gebeurd, het verleden zit boordevol gebeurtenissen! Als je je daarmee wil bezighouden weet je gewoon niet waar je moet beginnen! Hoewel het verleden in feite natuurlijk ook een illusie is. Alleen het heden is werkelijk. En ook daar valt op af te dingen. Wat is het heden? De grens tussen het verleden en de toekomst, en wat is een grens? Is dat niet ook een illusie? Waaruit zou volgen dat er niets bestaat ... Ik opper nu maar een idee... het kan niet anders of ik vergis me, ziet u, ik geef

tenminste toe dat ik me vergis. We weten uiteindelijk niets, alleen willen we dat niet erkennen. Daarom storten we ons maar ergens op, het kan niet schelen wat. Op de verdediging van het vaderland! Op de klassenstrijd! Op de toekomst!

De voorzitter gaf geen antwoord meer. Zijn ogen waren dichtgevallen. Vreemd! Was hij misschien in slaap gevallen? Ik vervolgde: 'Jullie geloven me niet! Terwijl ik alleen maar wil zeggen dat al het bestaande hopeloos onbegrijpelijk is. Hoe meer de wetenschap ontdekt, hoe verder ze doordringt in de geheimen van de schepping, des te onbegrijpelijker blijkt alles te zijn. Als we eens begonnen met dat te erkennen! Ik denk dat er dan juist pas iets zou kunnen dagen wat lijkt op begrip. Houdt jullie je maar niet van de domme! Jullie begrijpen net zo weinig als ik! We zitten in hetzelfde schuitje! In hetzelfde schuitje! In hetzelfde schuitje!'

Mijn woorden galmden in mijn oren en echoden in de ruimte. Ik keek om me heen. Iedereen was in slaap gevallen!

Ik was in een park op een bank gaan zitten. De regen stroomde op me neer. Mijn kleren raakten doorweekt, maar dat beviel me wel. Liefst was ik de hele tijd op de bank blijven zitten en had ik de regen op me laten neerstromen, maar dat ging niet,

iedereen moet op een gegeven moment nu eenmaal weer verder. Het feit dat je altijd weer verder moet ergerde me, ik wilde me er nu eens niet bij neerleggen en bleef, als om de proef op de som te nemen en vast te stellen of het echt zo was dat je altijd weer verder moet, hardnekkig op de bank zitten.

Maar op een gegeven moment stond ik toch op en vervolgde mijn weg. Iets dat in de verte gaande was had mijn aandacht getrokken. Er was, zag ik dichterbij gekomen, een oploop. Mensen stonden te praten, te schreeuwen en met hun handen te gebaren. Ik versnelde mijn pas. Ze hadden ruzie, straks gingen ze elkaar te lijf! Waar het over ging kon ik wel raden. Er waren schandalen. Er waren vaker schandalen, maar er was nu een grens bereikt. Er waren maatregelen afgekondigd, maar het was de vraag of die zouden worden uitgevoerd, want daarvoor zou er een mentaliteitsomslag moeten komen. Op de televisie werd over niets anders meer gepraat, in de kranten over niets anders geschreven. Ja, ik hoorde het al!

‘Wie wind zaait zal storm oogsten!’

‘Boontje komt om zijn loontje!’

‘Kijk jij maar uit, jij hebt ook boter op je hoofd!’

‘Geen mens heeft schone handen!’

‘Dat moet jij nodig zeggen! Jij zal wel uitkijken je handen te laten zien!’

‘Stilte wordt er door iemand geroepen! Weet die iemand wel waar hij het over heeft? Weet iemand nog wat stilte betekent? De echte gewijde stilte! In de stilte ligt de waarheid besloten... de waarheid die niet in woorden kan worden weergegeven!’

Een paar mannen kwamen op me af. Ik spuwde haastig in mijn handen en stelde me in bokshouding op. De mannen bleven staan en lachten. Een van hen dreigde me met de vinger, zoals men een kwajongen tot de orde roept. Hij slenterde gemoeidelijk op me toe. ‘Koest!’ bromde hij terwijl hij zijn vuist onder mijn kin duwde.

Ik sjokte door de straten. Een koude wind blies in mijn gezicht. Ik voelde me eenzaam tussen de mensen en ik vocht om geen medelijden met mezelf te krijgen. Dat was het laatste wat er mocht gebeuren. Iedereen mocht me beklagen, als ik maar geen medelijden met mezelf kreeg! Als ik mezelf ging beklagen was het met me gedaan!

Toen bleef ik staan. Nee maar, wat was dit nu weer allemaal? Mensen stonden in groepjes met elkaar te praten, waarbij ze af en toe schuw en waakzaam om zich heen keken. Een jongen floot schel op zijn vingers terwijl hij de straat over rende en een steeg in schoot, op de vlucht misschien wel voor de voertuigen die met grote snelheid

naderbij kwamen – legervoertuigen met soldaten in de laadbak... Nu raasden ze voorbij... Wat was er aan de hand? Waarschijnlijk niets. Nee, de beer was nog niet los! Mensen staan wel meer in groepjes te praten, en dat ze waakzaam om zich heen keken had ik me maar verbeeld, jongens fluiten wel vaker op hun vingers, en auto's met soldaten zie je weliswaar niet meer elke dag, maar er passeert soms weleens iets wat je niet elke dag ziet. Jammer! Ik zou wel willen dat er werkelijk iets gebeurde... Hoezo 'werkelijk gebeurde'? Alsof er niet de hele tijd van alles gebeurt. Maar dat heeft niets te betekenen. Ik verlang naar iets anders, ja wat? Iets groots en meeslepends... Er waren schandalen, misschien werd het tijd voor een revolutie... Een revolutie? Hoe kon ik daarnaar verlangen? De geschiedenis leert dat een revolutie verschrikkelijk is, erger dan een aardbeving of een waterramp. Alleen onnadenkende of wrede mensen houden van een revolutie. Maar misschien ben ik dan ook een wreed mens!

Een wreed mens? Als ik wreed ben, dan is het uit armoede. Ik verlang uit arren moede naar een revolutie, bij wijze van verzetje. Altijd is er in me het vragende, knagende: mijn ziel haakt naar iets, maar wat dat is kan ik niet omschrijven. Naar iets

puur, schoon en blinkend als duinzand, als het witte schuim van de branding, als de wind die door de sparren ruist. Er is geen naam voor, en over dat waar geen naam voor is moet je zwijgen.

Ik ging een kerk binnen. Vervuld van ontzag bleef ik staan. Ik wilde knielen, maar durfde niet. Alles om mij heen wees naar de hoogte: pilaren, bogen van de gewelven en langs en boven de ramen. De zon die was doorgebroken, bescheen door de ramen de witte muren en deed de luchters blinken. Met kloppend hart liep ik op een van de biechtstoelen toe, knielde op de stenen vloer en begon te prevelen tegen het gordijn, waarachter ik de biechtvader vermoedde. De woorden die uit mijn mond kwamen klonken als een gebed, maar waren in intentie een bezwering, een toverspreuk, want ik wilde God niet vermurwen, maar Hem dwingen.

‘Mensen worden geboren, sterven, worden geboren, sterven, worden geboren, sterven. De mens is als een bloem des velds, zijn leven als rook, damp. Ik vraag wat ik niet mag vragen: ik ben stom en ik wil spreken, ik ben doof en ik wil horen, ik ben blind en ik wil zien.’

Ik had de laatste woorden nog niet gesproken of er stak een wind op. Het gordijn fladderde omhoog, ik keek in de hemel, in verblindend licht. Ik tuimelde om en rolde over de grond.

Ik was uit de kerk gevlucht. Het stormde, de regen striemde mijn gezicht, de hemel zag inktzwart. Had ik dit noodweer teweeggebracht? Wie hoog grijpt zal diep zinken. Ik was vermetel geweest. Ik was te ver gegaan en had te hoog gereikt.

Ik had beschutting gezocht onder een overkoe-
peling, gevormd door een netwerk van verkeers-
wegen die hier onder en boven elkaar liepen. Dak-
lozen die onder pilaren lagen te slapen wierpen
spookachtige schaduwen over de grond en langs
het plafond. Waarnaar had ik gereikt? Nogmaals,
wat verlangde ik? Puurheid, schoonheid, in één
woord: waarheid. Maar ik droeg de waarheid in
me! Wat ik verlangde droeg ik aan mijn hart! Ik
reikte ver terwijl wat ik zocht voor het grijpen lag.
Het enige wat ik hoefde te doen was het te benoe-
men. Om het te benoemen waren alleen versleten
woorden beschikbaar: aan mij om te proberen die
woorden nieuw leven in te blazen!

Ik riep – en mijn stem echode in de ruimte: ‘Ik
herhaal wat duizend maal duizend malen is ge-
zegd! Wat wij najagen, goederen, aanzien, macht,
is ballast. Staat er niet geschreven: “als ’t minst is
afgelegd spruit ’t meerdere voort”?’

Riep ik deze woorden, of dacht ik ze alleen maar,
waren het de stemmen van profeten uit vervlogen
tijden die in mijn hoofd klonken? Niemand hoor-

de me, althans geen van de zwervers richtte zich zelfs maar op om mij van repliek te dienen. Maar er lagen helemaal geen zwervers: de spookachtige schaduwen waren slechts afkomstig van betonnen balken die ter versteviging van de pilaren dienden. Maar ook de heren in pakken en met paraplu's die zich langs me heen spoedden letten niet op me. Zeker waren zij op weg naar de ministeries en hadden zij andere zaken aan hun hoofd dan het afleggen van het minste.

Daar lagen de ministeries! Uitgestrekte gebouwen van staal en glas, een metropool op zichzelf. De storm, toch al hevig, kreeg in de nabijheid van deze hoge kolossen de kracht van een orkaan. Recht vóór me lag het gebouw van de regering. Achter de ramen brandde licht: men was er nog aan het werk! Waarom zou ik nog verder mijn krachten verspillen? Hier lag de akker waar de woorden die me op de lippen brandden vrucht konden dragen. De elementen voerden me er al heen. Ik kon me bijna de moeite van het lopen besparen, want de storm zoog me vanzelf naar het gebouw van de regering toe.

Ik besteeg de stoep en ging het gebouw binnen. De gang was leeg; de loeiende storm was ook hier binnen nog hoorbaar. Ik besteeg een trap, rende

door een gang en opende een deur. Rondom een tafel in het licht van een groot aantal luchters zaten de ministers bijeen. Ze keken me aan, ik begon te trillen.

‘Ik heb geen geweer!’ riep ik terwijl ik met knikkende knieën een stap naar voren deed. ‘Ik ben ongewapend en ik spreek alleen namens mijzelf! Ik vertegenwoordig niemand! Ik kan niemand vertegenwoordigen, want niemand wil mij geloven. Niemand wil mij geloven terwijl ik toch de waarheid spreek. Of moet ik zeggen omdat ik de waarheid spreek? Maar ik spreek de waarheid niet, ik probeer haar alleen te spreken. Het is hovaardig te menen de wijsheid in pacht te hebben, laat staan de waarheid. En toch durf ik te beweren dat ik de waarheid in pacht heb! Ik kan de waarheid alleen niet spreken omdat woorden daartoe te kort schieten.’

De ministers bleven me zwijgend aankijken. Ik vervolgde al zelfverzekerder:

‘Ik draag de waarheid aan mijn hart!’ Ik klopte op mijn borst. ‘Ik zou haar u wel willen schenken, maar ik weet niet wat u dan met haar zal doen. Misschien is de waarheid veiliger bij mij. Ik heb er tenminste geen belang bij de waarheid te verkwanselen. Want de waarheid is mij meer lief dan alles wat men mij daarvoor in ruil zou willen geven.’

De waarheid is hard en meedogenloos. En van grote schoonheid. De waarheid is wat niet gezegd kan worden. Ik had moeten zwijgen, maar nu ik zo onnozelen ben geweest om te gaan spreken zal ik tot het uiterste gaan. Als het u teveel wordt, valt u me dan in de rede! Ik heb de tijd, u niet. Voor wie de waarheid kent heeft elke sekonde de waarde van een eeuwigheid. Terwijl ik toch maar een sterfeling ben. Het leven is in een flits voorbij. We zijn nog niet geboren, of we moeten alweer sterven. Daar heeft u niet zo'n erg in, want de flits is voor u eeuwigheid. Want het leven heeft voor u geen begin, omdat u er pas was nadat het begon, en geen einde, omdat met het einde u er niet meer zult zijn. Wat ik zeg is al duizend maal duizend malen gezegd. Maar iets wat duizend maal duizend malen is gezegd is daarom nog niet minder waar. En ik zeg: vergeet waar u elke dag mee bezig bent, goederen, aanzien, macht! Als 't minst is afgelegd spruit het meerdere voort!

De gezichten van de ministers hadden een slaperige uitdrukking gekregen. Sommigen brachten een hand naar de mond om een geeuw te verbergen.

'Ik heb alleen versleten woorden tot mijn beschikking. Dat is niet waar. Niet de woorden zijn tenslotte versleten, maar de betekenis die ze voor de mensen schijnen te bezitten. Is niet het enige

wat u hoeft te doen een sprong te maken? Volg mijn voorbeeld, maak een sprong, dan zullen de afgezaagde woorden van het ene ogenblik op het andere als nieuw voor u blijken te zijn! Ik beschik niet over bewijzen. Ik ben arm. Ik sta hier voor u met lege handen. Ik weet nauwelijks wat ik doe, ik begrijp nauwelijks wat ik zeg. Ik ben alleen maar een stem. Een bazuin...'

Langzaam, vechtend tegen zijn slaap kwam de eerste minister overeind. 'Genoeg!' zei hij. 'Naar het schavot!'

Handen grepen me vast en sleurden me mee. Een stem zei vriendelijk en zacht maar beslist vlak in mijn oor:

'Vooruit! Rustig! Rustig aan!'

Tussen soldaten liep ik door de gang.

'Wat gaat u met me doen?' vroeg ik met schrille stem. Verdwaasd staaarde ik voor me uit: aan de gang, verlicht door ontelbare luchters, leek geen einde te komen. De gang, was dat soms de eeuwigheid?

'Rustig aan!' herhaalden de soldaten. 'Het is niet erg!'

We bestegen een trap. De soldaten openden een deur en duwden me naar buiten. Ik knipperde met mijn ogen: ik stond op het schavot. Verderop stond de beul, in zijn handen een zwaard dat fonkelde in

de zon! De soldaten bonden mijn handen op de rug, snel en behendig, ongetwijfeld was dit hun dagelijks werk. Ze knoopten mijn hemd los, trokken het naar beneden zodat mijn hals blootviel en duwden me op de knieën. Andere ter dood veroordeelden zaten in een lange rij aan weerskanten van me geknield, de beul slenterde op ons toe... Ik sloot mijn ogen. Moest ik nu al sterven? Nu zo maar meteen? Maar had ik dit niet al eens eerder meegemaakt? Ja, niet eenmaal, maar ontelbare keren had ik dit beleefd. Maar als dat zo was, dan moest ik al weten hoe het verder ging... Ik haalde diep en begerig adem. Ja, ook dit had ik eerder meegemaakt. En (alles voltrok zich nu uiterst traag, ik had alle tijd om me ervan te vergewissen wat me overkwam) ook dit gevoel: dat ik intens van de lucht hield, en van de wind! Van de zon, de regen, de hemel, de wolken!...

Er weerklonk rumoer. Ik deed mijn ogen open. Mensen renden over het schavot, soldaten zaten hen achterna. Hoe nu? Een revolutie? Toch? Ze schoten, ik rolde om. Soldaten renden op me toe, ik dook ineen, want ik dacht dat ze me wilden doodschieten, maar ze maakten mijn handen los en renden verder. Ik rolde op mijn buik en drukte mijn neus tegen de splinterige planken vloer van het schavot.

Ik liep op straat. Hartje nacht. De stad sliep. Ik leefde nog. Mijn hart klopte, het bloed stroomde door mijn aderen. Niets was veranderd, alles was nog zoals het was. Nog was ik in mijn element: de Tijd...

Ik wist wat me te doen stond. De man vinden die ik op de markt had ontmoet en hem de waarheid teruggeven. De waarheid kennen is verschrikkelijk.

Ja, ik moest de waarheid teruggeven aan de man die ik op de markt was tegengekomen. Of was het beter om de waarheid aan iemand anders te geven? De man die haar mij had gegeven wilde haar ongetwijfeld niet meer hebben. Maar wie zou haar dan wel willen hebben?

Ik liep voort zonder te weten waarheen. Ik was al aan de rand van de stad. Daar had je de laatste huizen... daarachter heerste inktzwarte duisternis. Ik had de stad achter me gelaten. Akkers en velden strekten zich naar alle kanten uit. Ik haalde diep adem. Ruimte, rust en stilte...

Ik ging van de weg af. Het koren was hier hoog opgegroeid, het sloot me in en reikte tot ver boven mijn hoofd. Ik knielde en groef met mijn handen een kuil in de aarde. Ik nam de glazen stuiter uit mijn broekzak. Hij woog zowat niets in mijn hand. Ik legde de stuiter in de kuil en deed er

zand overheen. Ik keerde naar de weg terug en keek om. Waar ik de stuiter had begraven bewogen korenhalmen in de wind.

De verleidelijke pen

Voor Marjan

Herman Vrolijk vocht op zijn werk 's middags na de lunch vaak tegen de slaap. Meestal lukte het hem zijn ogen open te houden, maar deze middag was hij zittend voor zijn computer in slaap gesukkeld. Toen hij zijn ogen weer opendeed lag er naast het toetsenbord van zijn computer een blauwe pen. Hij keek beschaamd naar de deur, want hij dacht dat er iemand terwijl hij sliep zijn kamer was binnengekomen en de pen daar had neergelegd.

‘Wees niet bang, niemand heeft je zien zitten slapen,’ zei de pen.

‘Mooi, valt alweer mee,’ zei Herman.

Hij wreef zich in de ogen, want hij dacht dat hij nog half droomde.

‘Even een uiltje knappen kan trouwens absoluut geen kwaad,’ zei de pen.

‘In de baas z'n tijd,’ zei Herman lachend, ‘niet helemaal in de haak hè?’

Hij bekeek de pen aandachtig, want hij wist nu zeker dat hij nog niet helemaal wakker was, en hij wilde zich goed inprenten hoe de pen eruit zag